

Revisorerne
Johan Magnusson

Landstingets bidragsgivning

Sammanfattning, synpunkter och iakttagelser

Landstinget är en betydande bidragsgivare till bland annat föreningar och organisationer. Under verksamhetsåret 2003 bokfördes 243 Mkr som ”lämnade bidrag” i landstingets bokföring. Bland bidragsmottagarna kan nämnas Region Värmland, Värmlandstrafik AB, Karlstad Universitet, de politiska partierna, handikapporganisationerna samt folkrörelsedrivna projekt. Bidrag utgår även till privatpersoner i form av glasögonbidrag och kostbidrag.

I de 243 Mkr som bokförts som ”lämnade bidrag”, ingår vissa kostnader som egentligen inte kan karaktäriseras som bidrag, till exempel uttaxeringen från Region Värmland, landstingstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter samt avtalade ersättningar till kommunerna för inkontinensskydd.

Landstinget ställer krav på de externa organisationer och föreningar som ansöker om verksamhetsbidrag. Kraven rör bland annat det underlag och den dokumentation som skall bifogas till ansökningshandlingarna. Det kan noteras att landstinget ställer olika krav på ansökningsförfarande för de olika organisationer och föreningar som ansöker om bidrag.

Vad gäller bidragen till handikapporganisationerna kan konstateras att de hanteras i enlighet med fastställda riktlinjer.

Bidragen till externa organisationer utgår årligen till tio organisationer. Dessa har – med några undantag – fått bidrag från landstinget sedan 1980-talet. Ingen utlysning/annonsering föregår fördelningen varför andra organisationer med likartad verksamhet inte ges tillfälle att ansöka om bidrag.

Enheten Forskning och folkhälsa, som administrerar bidrag till externa organisationer, har av fullmäktige fått i uppdrag att utarbeta riktlinjer för ansökan och redovisning av dessa bidrag. Vid tidpunkten för granskningen (maj 2004) fanns ännu inga riktlinjer framtagna.

Folkrörelsernas folkhälsoanslag hanteras på ett strukturerat och genomtänkt sätt, där alla steg i processen, från ansökan till uppföljning/återrapportering, går att följa.

Med utgångspunkt från granskningens resultat konstateras:

Att landstinget saknar enhetliga krav på ansökningsförfarande och på det underlag som organisationerna skall bifoga vid ansökan om bidrag.

Att landstinget inte – på ett tillfredsställande sätt – har följt upp och utvärderat bidragen till externa organisationer.

Att landstingets interna kontroll inte varit tillfredsställande, vad gäller uppföljning av uppdraget att ta fram riktlinjer angående bidrag till externa organisationer.

1 Inledning

1.1 bakgrund

I de förtroendevalda revisorernas uppdrag ingår att årligen granska all verksamhet. Som en del av den årliga granskningen ingår att göra ett antal fördjupade granskningar inom olika verksamheter. Landstingets revisorer har givit revisionskontoret i uppdrag att genomföra en fördjupad granskning av landstingets bidragsgivning. Denna granskning skall omfatta alla bidrag som landstinget ger men granskningens fokus skall ligga på bidrag till organisationer och föreningar.

En stor förändring, som påverkat landstingets roll som bidragsgivare, är etablerandet av Region Värmland. Under år 2001 bildade landstinget tillsammans med länets kommuner, kommunalförbundet Region Värmland. Landstinget hade fram till dess kommunalförbundet bildades, ett ansvar för flera regionala frågor. I huvudsak bestod landstingets regionala engagemang av insatser inom följande fyra områden; kommunikation, utbildning, kultur och arbetsmarknad. Detta ansvar ligger sedan 2001 på Region Värmland. Ett undantag från detta är folkhögskolorna som fortfarande drivs i landstingets regi. Region Värmland har även övertagit ansvaret och hanteringen av bidrag till flertalet av de organisationer vars verksamhet inte är knuten till landstingets kärnverksamhet – hälso- och sjukvård.

Landstinget finansierar Region Värmland till cirka 94 %, därigenom är landstinget fortfarande huvudsaklig finansiär, även för den bidragsgivning som sker via Region Värmland.

1.2 Granskningens syfte

Denna granskning syftar till att beskriva landstingets bidragsgivning. Granskningens fokus har legat på bidrag till organisationer och föreningar.

Granskningens syfte har varit att:

- kartlägga vilka bidrag som landstinget betalar ut
- redovisa omfattningen av bidragsgivningen
- redovisa vilka beslut på olika nivåer som ligger till grund för utbetalning
- redovisa vilka rutiner och bestämmelser som gäller för bidragsgivning
- beskriva vilken uppföljning/utvärdering som görs vad gäller de bidrag som utbetalats

1.3 Metod

Revisionskontoret har tagit del av och gått igenom protokoll och övrig skriftlig dokumentation angående landstingets bidragsgivning. Revisionskontoret har haft möten med företrädare för landstingets kansli och övrig berörd verksamhet. Vid dessa möten presenterade revisionskontoret inledningsvis granskningens bakgrund och syfte. Därefter fick verksamhetsföreträdarna ge sin syn på landstingets bidragsgivning. Det fortsatta arbetet har bestått av att sammanställa och analysera insamlad material.

1.4 Underlagsmaterial

Granskningsunderlaget har hämtats ur landstingets redovisningssystem, beslutsprotokoll från landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen samt dokumentation från föreningar och organisationer.

2 Iakttagelser

2.1 Landstingets bidragsgivning

Landstinget är en betydande bidragsgivare som fördelar bidrag till bland annat föreningar och organisationer. Bidrag utgår bland annat till följande organisationer och föreningar: Region Värmland, handikappförbund, de politiska partier som är representerade i landstingsfullmäktige, Karlstad Universitet samt ett antal externa organisationer.

Under verksamhetsåret 2003 bokfördes 243 Mkr på kontogrupp 58 ”lämnade bidrag”. Bidragen från landstinget fördelades enligt följande: 103 Mkr till Region Värmland och 62 Mkr till Värmlandstrafik. Dessa är de två största mottagarna av bidrag från landstinget. Övriga betydande bidragsmottagare är Karlstad Universitet 16,5 Mkr, de politiska partierna 10 Mkr, handikapporganisationerna 5 Mkr. Dessutom fördelar landstinget drygt 2 mkr som ”Bidrag till externa organisationer”.

Av de 243 Mkr som bokfördes på kontogruppen utgjorde drygt 40 Mkr utbetalningar som ej går till organisationer eller föreningar. Betalningsmottagare är till största delen kommuner (inkontinensskydd), och enskilda (kostbidrag, glasögonbidrag etcetera). Vissa av utbetalningarna inom kontogruppen kan – i egentlig mening – inte karaktäriseras som bidrag. Exempel på detta är landstingsstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter, ersättning till externa vårdgivare för asylsökande patienter med mera.

2.2 Handikapporganisationerna

Landstinget ger bidrag till länshandikapporganisationerna i Värmland, DHR Värmlands Distrikt och till samarbetsorganisationen Handikappförbunden Värmland. Den senare är en paraplyorganisation vars verksamhet är av övergripande karaktär. Antalet handikapporganisationer som erhåller anslag från landstinget uppgår till trettiofem (2003). Landstinget ger dessutom anslag till sju ungdomsorganisationer inom handikapprörelsen samt anslag till nio ändamålsbestämda verksamheter inom handikapporganisationerna (se bilaga).

Syftet med landstingets anslag är att stödja handikapporganisationerna i deras arbete för full delaktighet och jämlikhet i samhället för personer med funktionshinder.

Vissa villkor måste vara uppfyllda för att handikapporganisationerna skall erhålla landstingsanslag. Villkoren anges i dokumenten: "Riktlinjer för beräkning av organisationsanslag till länshandikapporganisationerna i Värmland och Handikappförbunden Värmland" samt "Riktlinjer för beräkning av landstingsanslag till handikapprörelsens ungdomsorganisationer". Det förstnämnda dokumentet togs fram av dåvarande sociala nämnden i landstinget år 1987. Riktlinjerna avseende ungdomsorganisationer var föremål för en översyn år 1996 varpå landstingsstyrelsen fastställde dokumentet. Riktlinjerna ställer krav på att anslagsansökningarna innehåller vissa uppgifter. Riktlinjerna överensstämmer med de kriterier som gäller för statsbidrag till handikapporganisationerna på riksnivå. I ansökningshandlingarna skall följande underlag bifogas: föregående års verksamhetsberättelse, bokslut och revisionsberättelse samt verksamhetsplan och budget för nästkommande år.

Vid granskningen har inga avsteg från riktlinjernas krav kunnat konstateras, annat än uppskov vad gäller tidpunkt för redovisning av ansökningsunderlag.

2.3 Bidrag till externa organisationer

Från och med 1 januari 2003 handlägger enheten Forskning och folkhälsa bidragen till externa organisationer. Dessförinnan hanterades dessa bidrag inom enheten Folkhälsan i Värmland.

Landstinget gav bidrag till 10 externa organisationer under 2003 (se bilaga). Mottagarorganisationerna är desamma år från år. De flesta organisationer som mottog bidrag 2003 har årligen fått bidrag sedan 1980-talet. Ingen utlysning/annonsering föregår fördelningen av dessa bidrag. Detta innebär att övriga organisationer och föreningar inte ges möjlighet att få del av anslaget.

Landstinget har från år 2000 ställt krav på att organisationerna skall inkomma med verksamhetsberättelser i samband med att ansökan skickas in. Ansökningshandlingarna skall inkomma senast den 1 juli året innan bidragsåret. Utöver verksamhetsberättelse skall även en verksamhetsplan bifogas ansökningshandlingarna.

I budgetbeslutet, 18 december 2003, anger fullmäktige att "Organisationerna skall även fortsättningsvis ange hur sökta medel kommer att användas". Revisorernas sakkunnige har tagit del av ett antal ansökningshandlingar, och kan konstatera att de bifogade verksamhetsplanerna inte är särskilt konkreta främst vad gäller den ekonomiska planeringen. Landstinget borde begära en mer detaljerad och utförlig verksamhetsplan/budget av organisationerna som underlag för ansökan.

I vissa organisationer är landstinget representerat i styrelsen eller i revisionsarbetet. I dessa organisationer har landstinget viss insyn och möjlighet att få information om verksamheten. Detta till trots bör det ställas högre krav på dokumentation kring de aktuella bidragen. Dessutom bör uppföljning och utvärdering genomföras vad gäller de aktuella bidragens användning.

Enheten forskning och folkhälsa har av fullmäktige fått i uppdrag att utarbeta riktlinjer för ansökan och redovisning av ovan nämnda bidrag. Vid granskningens genomförande (maj 2004) fanns ännu inga riktlinjer framtagna.

2.4 Folkrörelsernas folkhälsoanslag

Enheten Forskning och folkhälsa administrerar även landstingets anslag till "folkrörelsernas folkhälsoarbete". Detta anslag inrättades år 1991 för att få folkrörelserna som medaktörer i folkhälsoarbetet. Tanken är att stödja och utveckla organisationernas folkhälsoarbete utifrån lokala behov. Anslaget är ettårigt och är avsett för folkhälsoarbete i projektform. För år 2004 uppgår detta anslag till 600 000 kronor. Enheten Forskning och folkhälsa har beslutat att göra en ny annonsering då det fortfarande återstår ca 310 000 kr av anslaget (se bilaga).

Fördelningen av anslaget utgår från ett inför varje år fastställt ämnesområde/tema. Ämnet/temat fastställs av enheten Forskning och folkhälsa och ämnesvalet sker utifrån identifierade behov, rådande samhällsdebatt, områden som Statens folkhälsoinstitut avser prioritera eller annat ämne som upplevs angeläget.

Annonsering/utlysning sker en gång per år i Nya Wermlands-Tidningen och Värmlands Folkblad. Intresserade organisationer rekviderar eller hämtar på landstingets hemsida, ett ansökningsformulär i vilket organisationen bland annat skall ange projektets motiv, innehåll, finansiering och eventuella samarbetspartners. Den information som organisationerna skall lämna i ansökningsformuläret är relativt detaljerad.

Enheten Forskning och folkhälsa avgör själva vilka organisationer som skall erhålla del av anslaget. Enheten har därför utarbetat en "Lathund, för bedömning av projektansökningar till folkrörelsernas folkhälsoanslag". I denna lathund anges de bedömningskriterier som skall ligga till grund för anslagsfördelningen. Enheten har också tagit fram ett särskilt formulär för att meddela beslut till organisationerna. Enheten använder en blankett där organisationerna formellt "rekviderar" det anslag de beviljats.

Efter att projekttiden löpt ut skall organisationerna fylla i en återrapporteringsblankett. Detta är en form av egenutvärdering. Organisationerna skall själva ange bland annat vilka resultat som uppnåtts, vilka aktiviteter som genomförts, vilka erfarenheter som gjorts och om projektet kommer att fortlöpa. Dessutom skall en översiktlig redovisning av projektets kostnader och intäkter ingå.

Under år 2001 lät Folkhälsan Värmland göra en uppföljningsstudie av folkrörelsedrivna projekt till vilka landstinget beviljat projektmedel. Uppföljningen, som genomfördes av en extern konsult, visade bland annat att de flesta projekten övergick i en fortsatt verksamhet efter det aktuella projektåret.

Bedömningen av inkomna ansökningar görs enligt enhetens i förväg fastställda bedömningskriterier. Administration och fördelning av folkrörelsernas folkhälsoanslag sker utifrån strukturerade blanketter och formulär.

2.5 Region Värmland

Som tidigare nämnts bildades kommunalförbundet Region Värmland år 2001. I den ursprungliga överenskommelsen mellan landstinget och kommunerna, vad gäller täckande av kostnaderna för förbundets verksamhet, fastslogs att landstinget betalar 94,38% och kommunerna gemensamt de resterande 5,62 % .

Region Värmlands förbundsordning anger att landstinget har 17 platser i förbundsfullmäktige, de övriga 32 innehas av företrädare för länets primärkommuner.

I landstingsfullmäktiges budgetbeslut för år 2003 behandlades bidragen till Region Värmland och Värmlandstrafik AB som ett anslag. I beslutet för år 2004 valde landstingsfullmäktige att precisera beloppen för Region Värmland respektive Värmlandstrafik AB.

År 2003 utbetalades 103 Mkr i bidrag till Region Värmland. För år 2004 har landstingsfullmäktige beslutat att bidraget till Region Värmland skall uppgå till 101 220 000 kr.

Landstingsfullmäktige beslutade i december 2003 att säga upp medlemskapet i Region Värmland för omförhandling. Den 15 juni 2004 beslutade fullmäktige att återta beslutet om uppsägning och att förhandla fram ett nytt avtal/förbundsordning.

2.6 Värmlandstrafik AB

Landstinget och länets kommuner äger Värmlandstrafik AB gemensamt. Värmlandstrafik upphandlar såväl linjebustrafik som järnvägstrafik. Landstinget har gått i borgen för inköp av tåg och borgenssumman uppgick till 187 Mkr år 2003.

År 2003 uppgick landstingets bidrag till Värmlandstrafiks verksamhet till 62 Mkr. Landstingsfullmäktige har beslutat att bidraget till Värmlandstrafik för år 2004 skall uppgå till 71 Mkr. Landstingsfullmäktige beslutade i juni 2004 om en ytterligare förstärkning av Värmlandstrafiks budget om 1,5 Mkr.

2.7 Övriga bidrag

Övriga kostnader som bokförs på kontogrupp 58 "lämnade bidrag" är bland annat; bidrag till privatpersoner, ersättning till länets kommuner för inkontinensskydd, ersättning för vård av asylsökande och som nämndes inledningsvis bidraget till Karlstads Universitet.

Bidragen till privatpersoner är i första hand kostbidrag samt glasögonbidrag.

Kostbidrag utgår till patienter som av medicinska orsaker måste ha speciell kost. Kostbidrag utgår i form av subventionering av kosttillskott, ingen form av kontantbidrag utgår. Den medicinska bedömningen görs av läkare, varefter en dietist bedömer vilka kosttillskott patienten behöver. Patienterna hämtar ut kosttillskotten på Apoteket och betalar egenavgift. Egenavgiften uppgår till 200 kronor per månad. Landstinget ersätter Apoteksbolaget för kostnaden exklusive egenavgiften. Landstingets kostnad för kostbidrag uppgick år 2003 till 3,5 Mkr. En översyn av landstingets kostbidrag kommer enligt uppgift att genomföras.

Glasögonbidrag utgår till barn 0-7 år samt till personer med ett medicinskt bedömt behov av kontaktlinser. Glasögonbidrag till barn utgår efter att en läkare bedömt att det föreligger ett medicinskt betingat behov av glasögon. Bidraget uppgår till mellan 500 och 800 kr beroende på synfelets omfattning. Maximalt kan 1 200 kr utbetalas om samtliga fastställda gränsvärden överskrids. Bidraget betalas ut i samband med köp av glasögon.

I begreppet glasögonbidrag ingår också landstingets kostnader för personer som erhåller kontaktlinser kostnadsfritt. Läkare kan – efter att ha gjort en medicinsk bedömning – ordinera/skriva ut fria kontaktlinser till personer som har vissa i förväg definierade diagnoser (på ögats lins och hornhinna). Totalt uppgick glasögonbidraget år 2003 till 0,7 Mkr.

En översyn av landstingets glasögonbidrag har genomförts, i vilken grupper och belopp har fastställts.

Utbetalning av glasögonbidrag administreras av Syncentralen.

Enligt en överenskommelse, tecknad mellan landstinget och länets kommuner i samband med ÄDEL-reformen, skall landstinget betala ersättning för kommunernas kostnader för inkontinensskydd. Överenskommelsen innebär att landstinget till kommunerna utbetalar hälften av den del – av det generella statsbidraget – som är avsett för inkontinensskydd. Detta bidrag uppgick till 23,5 Mkr år 2003 medan kostnaderna för inkontinensskydd uppgick till 10,9 Mkr (LiV)

respektive 7,7 Mkr (kommunerna). Det generella statsbidraget täcker således väl såväl landstingets som kommunernas kostnader för inkontinensskydd.

Karlstads Universitet erhåller bidrag från landstinget. Totalt uppgick bidraget till 16,5 Mkr för 2003. Huvudparten av detta bidrag har sitt ursprung i en överenskommelse som landstinget och dåvarande Högskolan i Karlstad ingick i samband med att Centrum för folkhälsoforskning överfördes från landstinget till Högskolan. Överföringen av Hälsohögskolan från landstinget till Högskolan åtföljdes av en minskning av landstingets statsbidrag. I landstingets bokföring är den del av universitetets bidrag som avser Ingesunds Musikhögskola särredovisad. Bidraget för musikhögskolan uppgick för år 2003 till 4,5 Mkr.

På ansvarsenhet 76000 "Oförutsedda utgifter" bokfördes (6,5 Mkr) inom kontogrupp 58 under år 2003. Bland de större enskilda transaktionerna återfinns poster med följande transaktionstext: "Jour Säffle" 4,5 Mkr, "Ortopedtekniska hjälpmedel" 250 Tkr och "Ambulansmedv. Uddeholm" 80 Tkr.

Vissa av de bidrag som landstinget fördelar är finansierade av statsbidrag, till exempel hälso- och sjukvård för asylsökande där statsbidraget år 2003 uppgick till 21,8 Mkr.

3 Avslutande kommentarer

Med utgångspunkt från det som framkommit av granskningen kan man konstatera att administrationen och hanteringen av landstingets bidragsgivning i huvudsak fungerar väl. Det kan dock också konstateras att landstinget i vissa delar behöver se över och utveckla rutiner och regelverk.

Mot bakgrund av granskningens resultat föreslås:

Att landstinget inför enhetliga krav på organisationernas ansökningsförfaranden och på det underlag som skall bifogas ansökningarna.

Att det ställs högre krav på landstingets uppföljning och utvärdering vad gäller bidragen till externa organisationer.

Att landstinget tar fram de riktlinjer – för bidrag till externa organisationer – som landstingsfullmäktige beslutat om.

Johan Magnusson
Certifierad kommunal revisor

Följande Handikapporganisationer erhåller bidrag från landstinget 2004

Afasiföreningen	57 200
Astma och allergiföreningen	38 500
Föreningen autism Värmland	21 000
Bröstcancerföreningen Kurage	20 000
Celiakiföreningen	17 000
Värmlands läns diabetesförening	25 000
Värmlands dövas länsförening	66 900
DHR Värmlands distrikt	140 000
Epilepsiföreningen	25 500
FBIS	5 100
Föreningen för el- och bildskärmsskadade	10 000
FMLS	17 500
Värmlands gyncancerförening Musslan	15 000
Handikappförbunden Värmland	431 000
Hjärnkraft Värmland	21 000
Hjärtebarnsföreningen Värmland	10 000
Hjärt- och lungsjukas länsförening	32 000
Hörselskadades riksförbund	110 000
ILCO Värmland	49 000
RMT Värmland	31 000
NHR:s länsförbund	31 000
Njursjukas förening i Värmlands län	17 500
Parkinson Värmland	20 600
Reumatikerdistriktet i Värmland	155 000
RBU Värmland	41 000
SPES	5 000
SRF Värmland	141 000
Tandvårdsskadeförbundet i Värmland	10 500
RTP Värmlands distrikt	35 000
FUB Värmland	118 000
Migrärföreningen i Värmland	10 000
FPS Värmland	10 000
CF Värmland	22 700

---

1 780 600

Dessutom utgår till:

handikappförbundens ändamålsbestämda verks* 3 171 900
handikappprörelsens ungdomsorganisationer. 267 500

*Av bidraget på 3 171 900 utgår till:

konsulent/ombudsmannatjänster 878 tkr, lönebidrag 725 tkr, handikappades folkhögskolekurser 530 tkr, taltidning 468 tkr, kurs- och lägerveckor för barn och ungdomar 315 tkr, badverksamhet 85 tkr. Dessutom finns s k reserverade medel uppgående till 170 tkr.

Följande externa organisationer erhåller bidrag från landstinget år 2004

Fria sällskapet Länkarna	100 000
Brottsofferjourernas regionråd	150 000
Värmlands läns kvinnojourer	400 000
Hassela solidaritet	150 000
Värmlands Nykterhetsförbund	360 000
LO-distriktet	400 000
BRIS, barnens hjälptelefon	45 000
NTF Värmland	360 000
Amningshjälpen i Värmland	12 000
Brottsförebyggande centrum	275 000

---

2 252 000

Följande folkrörelseprojekt erhåller landstingsbidrag för år 2004

Lesjöfors IF	24 509
K.R.I.S, Karlstad	90 000
Studieförbundet vuxenskolan	41 500
Somaliland fotboll klubb	30 000
IOGT/NTO, Hagfors	25 000
Studieförbundet, Värmland-Bergslagen	47 500
Studieförbundet vuxenskolan s:a Värmland	31 000

---

289 509